

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเอดส์ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของโลก เนื่องจากยังไม่มียารักษา และไม่มีวัคซีนที่ป้องกันได้ ทำให้จำนวนผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อและขาดความตระหนักถึงความรุนแรงของโรคนี้อยู่มาก จากการรายงาน ขององค์การอนามัยโลก ในปีค.ศ.1998 ทั่วโลกมีประชากรที่ติดเชื้อเอชไอวี (Human Immunodeficiency Virus) 5.8 ล้านคน โดยเป็นผู้ใหญ่ 5.2 ล้าน คน (World AIDS Day 1 December, 1999, p.17) ในจำนวนนี้เป็นหญิง 2.1 ล้านคน เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มี 590,000 คน ตัวเลขสะสมคนที่ติดเชื้อและเป็นเอดส์ถึง ปี ค.ศ.1998 ทั่วโลกมีประชากรที่ติดเชื้อและเป็นเอดส์แล้ว 33.4 ล้านคน เป็นผู้ใหญ่ 32.2 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นหญิง 13.8 ล้านคน เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี 1.2 ล้านคน ในประเทศกำลังพัฒนาเฉพาะปี ค.ศ.1999 มีผู้ติดเชื้อ HIV ใน เวียดนาม จำนวน 1,916 คน กัมพูชา 2,691 คน ประเทศจีน 12,639 คน มาเลเซีย 30,593 คน ญี่ปุ่น 6,019 คน (Surveillance Report, HIV/AIDS, 1999, pp.8-9)

สำหรับประเทศไทยที่กำลังเผชิญหน้ากับการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ พบว่าชายไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางเพศ เสี่ยงต่อการเป็นผู้รับเชื้อและแพร่เชื้อเอชไอวี จากการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส และหญิงบริการมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ปัจจัยทางสังคม และพฤติกรรมเช่นนี้ ทำให้หญิงในวัยเจริญพันธุ์กลายเป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับเชื้อเอชไอวี จากสามีและจากคนรักของตนมากขึ้น แม้ว่าตนเองมิได้มีพฤติกรรมเสี่ยงแต่ประการใด (แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.2540-2544, หน้า 5) จากตัวเลขการรายงาน สถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์ของประเทศไทย ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2542 มีผู้ป่วยเอดส์ จำนวน 117,108 คน เป็นเพศชาย 92,718 คน ร้อยละ 28.6 เป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 25-29 ปี และร้อยละ 82.8 มีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด (สถานการณ์โรคเอดส์ประเทศไทย, 2542 หน้า 1)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ส.ป.ป.ล) ค้นพบผู้ติดเชื้อเอชไอวีคนแรก ในปี ค.ศ.1990 เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นแรงงานกลับคืนประเทศ หลังจากนั้นก็พบผู้ติดเชื้อเอชไอวีเรื่อยๆ มา จากข้อมูลสะสมของห้องการคณะกรรมการแห่งชาติด้านเอดส์ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1990 ถึง 1999มีผู้ได้รับการตรวจเลือดทั้งหมดจำนวน 56,221 ราย พบผู้ติดเชื้อ 504 ราย จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ 160 ราย (กระทรวงสาธารณสุข,1998,หน้า1) แม้ว่าตัวเลขนี้ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งประเทศ เนื่องจากยังไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมดทั่วประเทศด้วยเหตุผลจากข้อจำกัดหลายอย่าง ทางด้านเทคนิค วิชาการและบุคลากร แต่พบว่ามีคนไข้ที่ติดเชื้อกามโรคและเป็นโรคเอดส์เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนมากจะเป็นนักศึกษา กรรมกร และ ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี ซึ่งเป็นวัยเรียนและวัยทำงาน สาเหตุการติดเชื้อ ร้อยละ 98.0 มาจากการมีเพศสัมพันธ์ (คณะกรรมการแห่งชาติด้านเอดส์,1999, หน้า 4)

กำแพงนครเวียงจันทน์ (จังหวัดเวียงจันทน์) เป็นเมืองหลวงของประเทศลาว เป็นจุดศูนย์กลางของส่วนกลางทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การท่องเที่ยว มีชุมชนอาศัยอยู่แออัดในตัวเมือง นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1995 เป็นต้นมา รัฐบาลลาวได้มีนโยบายเปิดกว้างด้านการค้ากับนานาประเทศ ทำให้ตัวเมืองเวียงจันทน์มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว จากตัวเมืองเล็ก ๆ กลับกลายเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ เช่น มีโรงงานเกิดขึ้นหลายแห่ง ร้านอาหาร สถานบันเทิง โรงแรม บ้านพัก ในที่คลับ คาราโอเกะ จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เน้นภาคการเกษตรกรรมกลายมาเป็นการค้า และการบริการ ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในตัวเมือง ทำให้มีการอพยพแรงงานเข้าสู่ตัวเมืองเป็นจำนวนมาก โดยทั้งครอบครัวไว้ที่ชนบท ลักษณะของครอบครัวถูกเปลี่ยนไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขาดแคลนแรงงานด้านการผลิต พ่อและแม่ต้องทำงานหาเลี้ยงตนเองด้วยความลำบาก ความผูกพัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกน้อยลง ครอบครัวขาดความอบอุ่น

นักศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งที่ทางกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสนใจพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ ในแต่ละปีมีนักศึกษาทั่วประเทศเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติประมาณ 1,500 คน เพศชายร้อยละ 40.0 ในจำนวนนี้ ร้อยละ 30.0 เป็นนักศึกษาที่สอบเข้าด้วยความสามารถและใช้ทุนส่วนตัว โดยทั่วไปแล้ว นักศึกษากลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความเคยชินกับการชอบเที่ยว อีกร้อยละ 60.0 เป็นนักศึกษาที่ถูกส่งมาแต่ละจังหวัดตามปีงบประมาณ และร้อยละ 10.0 เป็นทุนสำรองของรัฐเพื่อให้นักศึกษาที่มีฐานะยากจน เมื่อนักศึกษาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว ร้อยละ 60.0 จะอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 30.0 จะอาศัยอยู่กับญาติ ร้อยละ 10.0 อยู่บ้านกับพ่อแม่ (การศึกษามหาวิทยาลัยแห่งชาติ,1999,หน้า 8) สภาพการเคลื่อนไหวทางสังคมพบว่านักศึกษาทั่วไปมีลักษณะเหมือนกัน คือการชอบออกไปเที่ยวตามร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะร้านเบียร์สดเป็นจุด

หนึ่งที่นักศึกษาชอบไปคืมเบียร์และคุยกับหญิงสาว ถ้าหากคุยถูกใจก็สามารถตกลงกันได้ในเรื่องเพศสัมพันธ์ หรือในวันหยุดสุดสัปดาห์นักศึกษาชอบออกไปพักบ้านเพื่อน ญาติ ไปเที่ยวตามไนท์คลับ บาร์เบียร์ ที่สำคัญอีกอย่างในบริเวณรอบ มหาวิทยาลัยมีร้านอาหารและแหล่งบันเทิงประมาณ 30 แห่งที่คาดว่าจะมีการขายบริการแอบแฝง ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายของประเทศลาว จากประสบการณ์ของผู้ศึกษาที่ได้ทำงานในเรื่องเอดส์ ระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่ามีผู้หญิงโสดหลายคนที่ถูกล่อลวงให้มาขายบริการ โดยหญิงสาวกลุ่มนี้จะเป็นเป้าหมายของกลุ่มนักศึกษา ชอบไปคุยด้วยเนื่องมาจากคุยง่ายและไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากก็สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้ซึ่งทำให้นักศึกษามีโอกาสติดเชื้อ เอชไอวีได้ อีกทั้งมหาวิทยาลัยยังไม่มียุทธศาสตร์เปิดการเรียนการสอนในเรื่องเพศศึกษาและยังไม่มีแผนงานเรื่องการป้องกันโรคเอดส์ให้แก่นักศึกษาที่ชัดเจน การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและเอดส์ยังอยู่ในขอบเขตจำกัดมาก นักศึกษาส่วนใหญ่จะเรียนรู้เรื่องเพศด้วยตนเอง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวีได้ง่าย และการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงน่าจะนำไปสู่การป้องกันโรคเอดส์ได้

จากสถานการณ์ที่ได้เสนอมາจะเห็นว่าปัญหาของโรคเอดส์ทำให้มีผลกระทบต่อสังคมปัจจุบัน เพราะอัตราการติดเชื้อส่วนมากจะอยู่ในเกณฑ์อายุ 19-30 ปี ซึ่งถือว่าเป็นอายุที่อยู่ในช่วงของวัยแรงงานและเป็นกระดูกสันหลังของประเทศชาติในการทำการผลิตการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการอุตสาหกรรมผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ต่อการติดเชื้อ เอชไอวี ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ถึงแม้ว่าข้อมูลเชิงระบาดวิทยาเกี่ยวกับโรคเอดส์ ในประเทศลาวมีน้อย แต่แนวโน้มของการติดเชื้อมีมากพอสมควร ประกอบกับข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น อุปกรณ์เครื่องใช้ยังไม่พอเพียง บุคลากรมีความสามารถต่ำ งบประมาณสนับสนุนไม่พอเพียง การจัดส่งระบบข้อมูลข่าวสารไม่สะดวก ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการป้องกันตัวเอง ซึ่งจะเป็นช่องว่างให้โรคเอดส์สามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาทำให้ ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเรื่องการป้องกันโรคเอดส์ในระดับมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษา

1. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวี
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ฐานะทางเศรษฐกิจ การมีเพื่อนชอบเที่ยว การไปเที่ยวสถานบันเทิง การมีคนรัก การดื่มสุรา กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานที่พักอาศัย การอยู่ใกล้สถานบันเทิงกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

สมมติฐานของการศึกษา

1. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ การมีเพื่อนชอบเที่ยว และการไปเที่ยวสถานบันเทิง การมีคนรัก การดื่มสุรา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานที่พักอาศัย การอยู่ใกล้สถานบันเทิง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดแนวทางนโยบาย และการวางแผนการ ป้องกันโรคเอดส์ของห้องการคณะกรรมการแห่งชาติด้านเอดส์
2. เป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยในการพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอน และกลวิธีเผยแพร่ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะนักศึกษาชายที่เรียนอยู่ในชั้นเรียน ปีที่ 1 และปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งชาติ กำแพงนครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปีการศึกษา 2543

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ได้แก่ การมีคู่นอนหลายคนหรือการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ใช้ถุงยางอนามัย หรือการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ หญิงนักร้อง หญิงหม้ายหรือหย่าร้าง

เพื่อน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

เพื่อนชอบเที่ยว หมายถึงเพื่อนที่ชอบไปเที่ยวด้วยกันหรือชอบดื่มสุรา โดยออกไปเที่ยวด้วยกันกับเพื่อนอย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์

เพื่อนทั่วไป หมายถึงเพื่อนที่เป็นชายหรือหญิงทั่วไปที่ร่วมชั้นเรียน

คนรัก หมายถึงคนรักที่คบกันมานานกว่า 3 เดือนขึ้นไปแต่ยังไม่ได้แต่งงาน

การดื่มสุรา ได้ให้ความหมายคือ

ดื่มสุรา หมายถึงการดื่มเหล้าหรือเบียร์เป็นประจำ หรือ ดื่มบางครั้ง และอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์

ไม่ดื่มสุรา หมายถึงไม่เคยดื่ม ตั้งแต่เลิกจนโตหรือเคยดื่มแต่ปัจจุบันเลิกดื่ม

การอยู่ใกล้แหล่งบันเทิง หมายถึงสถานที่พักอยู่ห่างจากสถานบันเทิงไม่เกิน 2 กิโลเมตร หรือใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 15 นาทีโดยรถยนต์

ปัจจัยทาง เศรษฐกิจ สังคม หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจ การมีเพื่อนชอบเที่ยวการไปเที่ยวสถานบันเทิง การมีคนรัก การดื่มสุรา

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง สถานที่พักอาศัย การอยู่ใกล้สถานบันเทิง